

Esperanto Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift - 21ste jaargang, nr.122 (2) - mrt.-apr. 1990
ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

MON PERE A ETUDIE, IK STUDEER, MY CHILDREN WILL STUDY

Neen, het gaat hier niet om de nieuwe hoofdtijden van de onregelmatige werkwoorden in het Nederlands. Wij willen in wat volgt een kritisch oog werpen op de idee – of is het enkel een wensdroom – van de Nederlandse minister van Onderwijs, Ritzen. Hij stelde voor om het Engels als voertaal aan de Nederlandse universiteiten in te voeren. Zowel vanuit Nederland zelf, als vanuit Vlaanderen kwamen er heftige reacties op dat voorstel.

Pas in 1930, 100 jaar na het ontstaan van België, werd de eerste Nederlandstalige universiteit in België een feit. Het was de bekroning van een eeuw strijd om de erkenning van de eigen taal en cultuur in Vlaanderen af te dwingen. Vanaf dan werd het mogelijk dat in Vlaanderen een intellectuele klasse ontstond, die in het Nederlands had gestudeerd, die dus het Nederlands als moedertaal sprak en ze ook met fierheid als cultuurtaal erkende en gebruikte. In die ontvoogdingsstrijd is vaak een beroep gedaan op hulp vanuit Nederland; steevast werd het Noordnederlands als voorbeeld en norm voorgehouden; vooral door taalkundigen en taalzuiveraars werd erop gehamerd dat Vlaanderen de steun van de grotere broer uit het Noorden nodig had om zijn cultuurtaal te kunnen ontplooien, omdat een groot taalgebied meer respect afdwingt. Vanuit Nederland is eigenlijk altijd met een zeker onbegrip op dit Vlaamse aanklampen gereageerd. Het hoeft dan ook geen verwondering te wekken dat de uitspraak van Ritzen in Vlaanderen als een ware slag in het gezicht wordt aangevoeld. Het toppunt van Nederlands onbegrip. Daarmee is de cirkel trouwens rond, het is opnieuw vijf voor twaalf voor het voortbestaan van het Nederlands, en nu niet alleen in Vlaanderen.

Motivering

Minister Ritzen motiveert zijn idee met verschillende argumenten. Eerst en vooral is er het Erasmusproject. Dat heeft de bedoeling een uitwisseling tussen studenten uit diverse landen tot stand te brengen. Door zijn uitsluitend Nederlands taalaanbod zouden de Nederlandse universiteiten weinig aantrekkingskracht op buitenlandse studenten uitoefenen. Daardoor boeten die univer-

vervolg op p. 3

Esperanto-Panorama

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond, v.z.w.

Redactie en administratie België
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
☎ (03) 234.34.00.

Administratie Nederland
Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag.

Abonnementen
Gewoon abonnement: 400 fr. in België, 22 *f* in Nederland.
Vijfjarig abonnement: 1 600 fr. in België, 88 *f* in Nederland.
Levenslang abonnement: 10 000 fr. in België, 550 *f* in Nederland.

Advertenties
Inlassingen zijn mogelijk op formaat 1/1, 1/2 en 1/3, voor gedetailleerde prijs dient men het Esperantocentrum te Antwerpen te raadplegen.
Kleine advertenties op kolombreedte, zonder kader 15 fr. (voor België + 19% BTW) of 0,90 gld. per woord.

Rekeningen
Voor België: 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen.
Voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs
Paul Peeraerts en Guido van Damme.

Medewerkers
C. Declerck, P. De Smedt, I. Durwael, A. Humet, J-P. VandenDaele.

Verantwoordelijke uitgever
Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Esperanto-Panorama verschijnt de 1ste van iedere oneven maand.

Bijvoegsels bij Esperanto-Panorama worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk, worden gefactureerd.

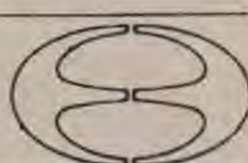
Teksten voor publicatie moeten op het redactie-adres toekomen uiterlijk de 1ste van de even maand.
De redactie heeft het recht ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Esperanto Panorama

Editor-taaltje

Sinds enige tijd is studeren aan een universiteit of hoge school in principe een verworvenheid voor iedereen geworden. Dat is het gevolg van een lang proces: loskomen van kerkelijk onderwijs met aandacht voor filosofie en theologie; inbreng van burgerlijke wetenschappen: recht, geneeskunde, wis- en natuurkunde; overschakelen van het Latijn naar de taal van de bourgeoisie – in Vlaanderen het Frans – verdergaande democratisering uiteindelijk geconsolideerd door de revolte van mei 1968.

Sindsdien staan de universiteiten open voor iedereen. Maar dat heeft – volgens sommige politici en academici – kwalijke gevolgen gehad: nivellering, verval, verlies aan wetenschappelijke kwaliteit. Daaraan wil de Nederlandse minister van onderwijs verhelpen. Hij ziet daartoe één weg: de universiteit opnieuw exclusief toegankelijk maken voor de intellectuele (en financiële?) elite door het Engels als onderwijstaal in te voeren.

Over die idee en de reacties erop handelt ons hoofdartikel. De andere bijdragen krijgen daardoor een extra nuance: zo bijvoorbeeld de bijdrage in Taaltuin over dure en minder dure woorden; de boekbespreking over etymologische woordenboeken waarin sommigen de herkomst en betekenis van „democratisering" en „wetenschappelijk niveau" kunnen nagaan; of de rubriek Wat kan ik ermee doen... waaruit blijkt dat het Esperanto nog een lange weg heeft af te leggen voor het echt een alternatief voor het Engels kan zijn. Maar er is goede hoop: uit de resultaten van de FEL-boekendienst blijkt dat (taal)wetenschappelijke werken in het Esperanto het goed doen.

Voor de actieve leden is er een nadrukkelijke uitnodiging om deel te nemen aan de Algemene Jaarvergadering van FEL.

vervolg van p. 1

siteiten meteen ook aan internationale uitstraling en prestige in.
Ten tweede wijst de minister erop dat er reeds dergelijke Engelstalige colleges bestaan, bijvoorbeeld aan de landbouwuniversiteit van Wageningen. Tevens zijn er tal van professoren die Engelstalige handboeken gebruiken, en de gewoonte om het Engels te gebruiken in dissertaties neemt hand over hand toe. Reden te over, aldus de minister, om het gebruik van het Engels te veralgemenen.
Ten slotte voert de minister aan dat door het Engels als voertaal te gebruiken, de studenten worden ontlast. Zij zijn dan immers niet meer genoodzaakt om wat zij uit Engelstalige cursusboeken hebben gestudeerd, in het Nederlands te vertalen, wanneer zij deze kennis op een examen moeten reproduceren.

De reacties

Op het plan van de minister werd vanuit diverse hoeken gereageerd; vanuit Nederland op twee verschillende manieren. Enerzijds was er die van sommige academische overheden, o.a. van de universiteiten van Delft, Wageningen en Groningen die met een zeker enthousiasme het plan begroetten. Maar politici van diverse politieke partijen, o.a. D66, dachten er anders over en interpeleerden de minister. Ook de Commissie van de Nederlandse Taalunie – een gemeenschappelijk Belgisch/Nederlandse instelling – reageerde unaniem negatief en verwees naar de Vlaamse geschiedenis. Juist in Vlaanderen werd het plan van de minister uiterst negatief onthaald. De Volksunie – als enige politieke partij – wees het plan verontwaardigd van de hand en stelde dat „Ritzen blijkbaar weinig belang hecht aan de universiteit voor de verdere ontwikkeling van de Nederlandse cultuur". Een gelijkaardige reactie kwam er van de Leuvense studentenraad, daarin bijgetreden door Prof. Emma Vorlat, vice-rector voor studentenaangelegenheden en anglist. Wel aanvaarden beiden dat sommige keuzevakken, gastcolleges en post-graduaten in een vreemde taal zouden worden gegeven. Maar dat mag dan niet uitsluitend het Engels zijn. De examens moeten in ieder geval in het Nederlands worden afgenomen.

Prestige en traditie

Uiteindelijk stoelt het idee van minister Ritzen op een prestigekwestie. Het is inderdaad zo dat cursussen in andere talen dan het Nederlands gemakkelijker buitenlandse studenten zullen aantrekken. Dat wordt bewezen aan de universiteit van Wageningen, die van oudsher Engelstalige cursussen inricht. Ook de KU-Leuven heeft een lange traditie van cursussen in andere talen (ook na de splitsing van de universiteit in een Nederlandse en een Franse). Zo kan men er het volledige programma filosofie en theologie in het Engels afwerken. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat het gaat om een cursusaanbod dat parallel loopt met een Nederlandstalige cursus, m.a.w. Vlamingen hoeven geen vreemde taal te leren.
Vraag is trouwens of het overschakelen naar een vreemde taal dat prestige wel ten goede zal komen. Terecht merkt de Leuvense kringraad op dat geen van de grote Franse, Duitse, Engelse en Spaanse universiteiten aanvaarden om in andere talen les te geven. Integendeel, zij stellen dat dit de integratie van vreemde studenten in de universiteit verhindert. Tevens eisen zij van die studenten een ruim voldoende beheersing van de landstaal. Wie enigszins bekend is met de Engelse onderwijswereld weet hoe groot het aanbod van studiepakketten en toegangsproeftoetsen op die markt is, en hoeveel geld er wordt gespendeerd om de studie van het Engels te promoten.

Uiteindelijk spruit het hele idee van Ritzen voort uit een zekere frustratie. Hij is jarenlang gastprofessor geweest aan de universiteit van Wisconsin. Vandaar heeft hij een buitenmate bewondering opgevat voor de grote Amerikaanse elite-universiteiten. Hij vindt dat er in heel Europa een ontwikkeling is geweest van elite-universiteit naar massa-universiteit waardoor deze al te zeer aan kwaliteit hebben moeten inboeten. Zowel het wetenschappelijk onderzoek als de publicatie van studies zou daardoor zijn verwaarloosd. Deze teloorgang wil hij tegengaan. Door het Engels als academische voertaal te gebruiken hoopt hij wellicht aan te kunnen sluiten bij de Angelsaksische (Amerikaanse!) onderwijstraditie en zo het wetenschappelijk peil van de de Nederlandse universiteiten op te trekken.

Vragen

We kunnen ons afvragen of de minister oprecht meent dat door over te schakelen naar het Engels als academische voertaal zijn droom werkelijkheid zal worden. Eerst en vooral verliest hij klaarblijkelijk uit het oog dat een vreemde taal op academisch niveau beheersen voor velen een bijzonder grote, wellicht onoverkomelijke, hinderpaal vormt. Uiteraard bedoelen wij hier met academisch niveau iets anders dan een taal die alleen de technische termen van een bepaald vakgebied omvat! Verder is het voor een student toch nog net iets gemakkelijker om een Engelstalig handboek te bestuderen en het dan in het Nederlands te reproduceren, dan meteen de inhoud van dat handboek tijdens een hoorcollege voorgeschoteld te krijgen. Over het niveau van de Engelse taalbeheersing van zowel studenten als professoren – tenminste die, die niet uitdrukkelijk de studie van het Engels als vakgebied hebben – durven wij zelfs nu nog onze twijfels hebben. Wij verwijzen even naar een vorig artikel dienaangaande in *EP* (19de jg., 1988, nr. 110 (2), maart-april).

Het gevaar van een elite-universiteit te creëren is niet denkbeeldig. En de stap van een elite-universiteit naar een elitemaatschappij waarin studeren slechts voor enkelingen is weggelegd en waarin de hogere kaders de taal van het plebs niet meer spreken, is erg klein. Het Vlaanderen van de 19de en begin 20ste eeuw illustreert goed wat dat betekent. De Nederlandse minister van onderwijs doet er misschien goed aan de sociale geschiedenis van Vlaanderen te bestuderen, in plaats van zich blind te staren op Amerikaanse fata-morgana's. Er is immers meer dan alleen maar taalkennis nodig om een wetenschappelijk niveau te verhogen. Financiële armslag naast efficiënte aanwending van die financiële middelen is daarbij zeker niet het geringste.

Afwijzing

Hoeft het verwondering te wekken dat velen in Vlaanderen tenslotte deze idee van Ritzen als de zoveelste vernedering en afwijzing van uit het Noorden be-

schouwen. Steeds weer blijkt dat men in Vlaanderen niet moet rekenen op steun vanuit Nederland wanneer het de verdediging van de positie van het Nederlands betreft. Els Witte heeft onlangs nog op wetenschappelijke wijze aangetoond dat de aanwezigheid van een vrij grote Nederlandse kolonie in Brussel, ondanks de taalverwantschap, geen rem is geweest op de steeds verdere verfransing van onze hoofdstad. Tevens krijgt men de indruk dat Nederlanders, enkele witte raven niet te na gesproken, hoegenaamd geen interesse opbrengen voor hun eigen taal en die steeds meer en meer laten verloederen. Als voorbeeld naast de idee van Ritzen kan men hier de houding van vele Nederlandse Europarlementairen aanhalen die het verkiezen Engels te spreken, boven hun eigen taal.

Maar laten Vlamingen vooral niet te hard tegen de Nederlanders zijn. Immers, ook

de houding van vele „Vlamingen" die aan den lijve taalverdrukking hebben ondervonden, wier ouders (zo al niet zijzelf) gestreden hebben voor de herwaardering van het Nederlands in Vlaanderen, is vaak verre van consequent. Of wat dacht U van *Flanders Technology, Made in Flanders*, en zo?

gvd

Dit artikel is grotendeels gebaseerd op diverse krante-artikelen (o.a. uit: *Gazet van Antwerpen, De Standaard, De Morgen, Het Laatste Nieuws, De Volkskrant, Het Volk*....) die in de loop van december 1989 dit onderwerp behandelden.

Taalspel

Alles in één...

Het leger is wel de laatste instelling waarvan je zou verwachten dat ze zich met taalspelletjes bezighoudt. Toch kwam ik precies daar met zo'n taalspelletje in contact. Ik diende bij de transmissietroepen. De opdracht van deze afdeling bestaat erin berichten, al dan niet gecodeerd, per radio of per telex, van de ene eenheid naar de andere over te brengen. Om te controleren of de telexen van de verschillende eenheden goed met elkaar verbonden zijn, om na te gaan of er geen storingen optreden enz. bestaat er een testprocedure. Met één enkel zinnetje wordt nagegaan of alle letters goed doorkomen. Het is wellicht een wereldberoemd zinnetje, waarschijnlijk omdat het in het Engels is: *The quick brown fox jumps over the lazy dog.* De zin telt 35 letters, maar belangrijk is dat alle 26 letters van ons alfabet erin voorkomen.

Ook toen ik mijn carrière in de Esperantobedrijfswereld aanvatte, werd ik met een gelijksoortig taalspel geconfronteerd. In de drukkerswereld is het „lettertype" een belangrijk esthetisch element. Je wil een mooie uitnodiging, een briefhoofd of een huisstijl... het gekozen lettertype zal daarbij een doorslaggevende rol spelen. Nu is het kiezen van een letter eigenlijk niet zo gemakkelijk. Als de A mooi is, zal de IJ dan ook mooi zijn? Het is moeilijk te zeggen. Daarom maakte het Grafisch Centrum van de Vlaamse Esperantobond een lettercatalogus waarin al hun (toenmalige) letters voorkwamen, en het gebruikte daarvoor eveneens zo'n zinnetje: *Ĵaŭde ŝi ĉarme informiĝis pri la ĥoro.*

Halt! Hoor ik jullie al roepen, dat is wel een mooi zinnetje, er komen heel wat letters met hoedje in voor, maar het heeft lang niet alle letters van het Esperanto-alfabet. Het telt 31 letters, maar slechts 18 verschillende in plaats van 28. IJverig toog ik dus op zoek naar een echte Esperanto-alfabet zin. Het maandblad MONATO kwam me daarbij goed van pas, want daarin vond ik: *gajecvoĉa fuŝmuĝaĵ' de knabĥor' haltpaŭzis.* (Wat zoveel wil zeggen als: Het blijstemmige geroezemoes van het knapenkoor hield stoppend op!). 36 letters, slechts acht dubbelletters, voorwaar geen slecht rezultaat. Het is zelfs beter dan de bruine vos, want die heeft 9 dubbelletters nodig.

Of FEL ooit nog eens een lettercatalogus zal uitgeven met deze solopartij als lokvogel...?

gvd

Groepsleven, informatie

Teksten voor het volgende nummer van Esperanto-Panorama moeten op de redactie toekomen voor 1 april 1990. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

Esperantogroep *La Pioniro*☆

Inlichtingen: de hr. E. D'Hondt, Wilgstraat 25A, 9440 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97.

Bijeenkomsten: de laatste dinsdag van de maand in de jeugdbibliotheek, Kattestraat 31 (2de verdieping).

Cursus: in het Sint-Maartensinstituut te Dendermonde.

ALKMAAR

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, 1862 GB Bergen, tlf. (02208) 45 82.

Bijeenkomsten: de derde maandag van de maand.

ALMELO

NEA-sekcio

Inlichtingen: mevr. A. Hinnen-Spoelstra, Rensumaborg 8, 7608 GK Almelo.

Bijeenkomsten: de derde woensdag van de maand op wisselende adressen.

AMERSFOORT

NEA-sekcio

Inlichtingen: W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, 7607 NB Soest, tlf. (02155) 15473.

AMSTERDAM

NEA-sekcio

Inlichtingen: Rob Keetlaer, Postbus 2310, 1000 CH Amsterdam, tlf. (020) 363 740.

Bijeenkomsten: AKKE-conversatiebijeenkomsten elke dinsdag om 20.30 u. in het Centraal Station, laatste deur op het eerste perron (oostzijde, 2b, deur met uithangbord ASSV) in, op de derde verdieping.

Programma:

- dinsdag 27 maart: De heer Hardeveld spreekt over het Amsterdams Centraal Station dat vorig jaar 100 jaar bestond. Hij illustreert zijn verhaal met dia's.
- dinsdag 24 april: Reisverslag met dia's over Florida (VS).

Het wordt steeds moeilijker om interessante programma's te verzorgen. Wil jij een programma verzorgen of heb je ideeën of voorstellen, deel dat dan mee aan de heer Hardeveld, Von Braunstraat 33, 1562 BA Krommenie, tlf.: (075) 28 70 18.

Amsterdamaj mezaĝaj esperantistoj (NEA-sekcio)

Inlichtingen: de heer Rob Keetlaer, Moterwal 6, 1021 PC Amsterdam, tlf. (020) 36 37 40.

ANTWERPEN

Kon. Esperantogroep *La Verda Stelo*, v.z.w. ☆

Inlichtingen over Esperanto: tlf. (03) 234 34 00 (kantooruren) of 440 30 92 ('s avonds).

Inlichtingen over de programma's: tlf. (03) 440 35 58.

Bijeenkomsten: in het Esperantocentrum, Frankrijklei 140, 1ste verdieping, elke vrijdag om 20.00 u. Het clublokaal is open vanaf 18.00 u.

Programma:

- vrijdag 2 maart: We tonen ons gedegen lezers van het internationaal tijdschrift MONATO en laten ons niet vloeren in een kwis o.l.v. Guido van Damme.
- vrijdag 9 maart: INTERNATIONALE AVOND: „Telecommunicatie over de landsgrenzen: wie mag wat?" een lezing van Jan Koszmaluk (Polen), jurist en voorzitter van TEJO.
- vrijdag 6 april: *Verruimingsavond*: „Internationale Amnestie" stelt zijn werking se Parente.
- vrijdag 23 maart: *Discussie-avond*: iedereen kan er zijn zegje in doen, het thema wordt vastgesteld op 9 maart.
- vrijdag 30 maart: INTERNATIONALE

AVOND: Modest Blasiak (Polen) spreekt over de recente veranderingen in Oost-Europa.

- vrijdag 6 april: *Verruimingsavond*: „Internationale Amnestie" stelt zijn werking voor. Te gast zijn twee mensen die actief zijn in de leiding van deze organisatie.
- vrijdag 13 april: Babbelavond – het is Goede Vrijdag, daarom laten we het programma vrij.
- vrijdag 20 april: VERRASSING!
- vrijdag 27 april: *Filmavond*. We bekijken een documentaire film en bespreken daarna het thema.

WELDRA begint er een Esperanto-cursus in Antwerpen! Op 7 maart start een 15 weken durende cursuscyclus, elke woensdag van 15.30 tot 17.45 uur. De cursus wordt geleid door Iwona Kocięba volgens de methode van Dennis Keefe en heeft plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 1ste verdieping. De deelnamekosten bedragen 3 000 fr., cursusmateriaal inbegrepen! Nadere inlichtingen: in het Esperantohuis of tlf. (03) 234 34 00.

Onze verontschuldiging. In onze haast om het januari-nummer van EP nog voor Nieuwjaar op de post te krijgen, sloop er een zware fout in het programma van de club. De avond van 19 januari werd namelijk niet verzorgd door de heer Symoens maar door de heer Spitaels. Onze oprechte verontschuldigingen aan alle leden van de club, maar zeer in het bijzonder aan de heer Spitaels. red.

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. (03) 234 34 00 (antwoordapparaat van 18.00 u. tot 9 u. en op vrije dagen). Bezoek liefst na afspraak.
Cursussen: Cursus voor zelfstudie Esperanto Programita (met platen of cassette én woordenboek) te verkrijgen tegen 1 495 fr.
Op 10 maart 1990 om 15.00 uur: Algemene Ledenvergadering met financieel verslag 1989, budget 1990, plannen... Voor de vergadering staan de deuren van het Grafisch Centrum open voor alle belangstellenden. Nadere informatie elders in dit nummer.

ARNHEM
NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, 6903 XM Zevenaar, tlf. (08360) 33790.

BERINGEN
Inlichtingen: de hr. Alfons Beckers, Rozenlaan 5 bus 1, 3950 Beringen, tlf. (011) 42 10 78.
Bijeenkomsten: Elke eerste vrijdag van de maand om 20 uur op bovenvermeld adres.
Cursussen: Elke woensdag van 12.30 tot 14.00 uur. Uitsluitend voor leerlingen van het college; op vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 voor iedereen. Beide cursussen worden gegeven in het Cultureel Centrum, Hoogstraat, Beringen.

BEVERWIJK
Esperanto-grupo *Stelrondo*
Bijeenkomsten: 2de woensdag van de maand om 20.00 uur, t.h.v. mevr. N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, 1946 AE Beverwijk, tlf. (02510) 31079. De groep is onafhankelijk.
Cursus: elke maandag om 19.00 uur in buurthuis „De Zandkraai" te Heemskerk.

BRUGGE
Brugse Esperantogroep
***Paco kaj Justeco* ☆**
Inlichtingen: De hr. F. Roose, St.-Klaradreef 59, 8000 Brugge, tlf. (050) 34 30 61.
Bijeenkomsten: hebben plaats in het „Hof van Watervliet", Oude Burg 4, 8000 Brugge, iedere tweede en vierde donderdag van 20.00 tot 22.00 uur.
Programma:

- donderdag 8 maart: De heer A. Tsirimokos geeft opheldering over de bron en oorsprong van de wiskunde.
- donderdag 5 april: De heer Nicola Rašič vraagt uw aandacht voor Joegoslavië en gunt je een blik achter de schermen van een Wereldcongres... Hoe organiseer je zoiets.

BRUSSEL
Brusselse Esperantogroep ☆ [1]
Inlichtingen: de hr. Marc Demonty, Schoolstraat 3, 1710 Dilbeek, tlf. (02) 569 31 33.
Bijeenkomsten: iedere woensdag van 18.15 tot 19.45 uur.

Cursussen: Cursus op drie niveaus, vanaf 20 sept., telkens van 18 tot 20 u. aan de Kortenberglaan 66.

Belga Esperantista Fervojista Asocio
Inlichtingen: de hr. de Sutter, Kersbeeklaan 90, 1190 Brussel.
Cursussen: Een cyclus van 12 lessen telkens van 10.00 tot 12.00 uur. De cursus heeft drie niveaus: beginners, praktijk, gevorderden.
Van 14.00 tot 16.00 gewone vergaderingen rond diverse thema's (lezingen, diavertoningen, ...).
Alle aktiviteiten hebben plaats in de lokalen van de Algemene Directie van de NMBS (Ingang Onderwijsstraat 159), 1070 Brussel (Brussel Zuid).

1. Leden die in Brussel wonen en hun adres in het Nederlands opgeven en personen die in het Nederlandstalig gedeelte van België wonen, zijn automatisch lid van de Vlaamse Esperantobond. Anderen worden lid van de „Association pour l'Espéranto".

DEN HAAG

Esperanto Centrum Nederland (ECN)
Inlichtingen: Riouwstraat 172, 2582 HW Den Haag, tlf. (070) 355 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).
Cursussen:
- Schriftelijke cursussen.
- Cursus voor zelfstudie *Esperanto Programita* (met platen of cassette) te verkrijgen tegen *f* 60,– (incl. verzendkosten).

Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)
Riouwstraat 172, 2582 HW Den Haag, tlf. (070) 355 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).
Cursussen:
Verzorgt opleiding van Esperanto-leraren volgens Cseh-methode.
Verkoop van nieuwe en gebruikte boeken.

NEA-sekcio
Inlichtingen: Th.J. van Woerden, Erasmusplein 59, 2532 RD Den Haag, tlf. (070) 380 27 86.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag in het Esperantohuis, Riouwstraat 172 steeds van 14.00 tot 16.00 u.

TANEF (Naturamikoj-esperantistaj)
Inlichtingen: De hr. G. van der Horst, Hengelolaan 1158, 2544 GT Den Haag, tlf. (070) 366 65 47.
Bijeenkomsten: Elke 1ste maandag van de maand in het „Nigrotje", Maarseveensestraat 2.

DEN HELDER

Esperanto-Klubo Den Helder
Inlichtingen: De hr. E. van den Oever, Treilerstraat 11, 1784 SW Den Helder.
Bijeenkomsten: de 1ste en 3de maandag van de maand in het clublokaal, Koningsstraat 115 (boven).

DEURNE

TANEF

Inlichtingen: De hr. E. Spitaels, tlf. (03) 658 74 20.
Bijeenkomsten: elke derde woensdag om 20.00 uur in het „Bisschoppenhof", Spanhovestraat, Deurne.

DEVENTER

NEA-sekcio

Inlichtingen: J.S. Douma, Rembrandtkade 177, 7412 HL Deventer, tlf. (05700) 18304.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag.

DIEMEN

Internacia amikeco

Inlichtingen: F.L.E., Vlasdonk 1, 1112 JD Diemen, tlf. (020) 90 90 94.

EDEGEM

Inlichtingen: De hr. I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, 2520 Edegem, tlf. (03) 440 30 92.

EINDHOVEN

Esperanto-Klubo Eindhoven

Inlichtingen: De hr. R. Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, tlf. (040) 11 41 62.
Bijeenkomsten: de 3de woensdag om 20 uur in het Aktiviteitenscentrum „Henriette Roelandts", Com. Dankertstraat 2.

ENSCHEDE

NEJ-sekcio *Ege*

Inlichtingen: De Vluchtestraat 1-402, 7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.

GENK

Esperantoclub Genk ☆

Inlichtingen: de hr. Mathieu Habex, Gildelaan 27, 3600 Genk, tlf. (011) 35 95 42.
Bijeenkomsten: Cultureel Centrum (zaal 2), Dieplaan 2, 3600 Genk telkens op de 2de en 4de dinsdagavond om 20.00 uur. Op het programma *Tra la labirinto de la gramatiko*. Tlf.: (011) 35 39 11 (toestel 520).
Programma:

dinsdag 6 maart: om 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 7.

- dinsdag 13 maart: 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 2; 20.30 uur: de heer Marcel Aerts spreekt over Dr. Zamenhof.
- dinsdag 20 maart: om 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 7.
- dinsdag 27 maart: 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 2; 20.30 uur: Josy Hermans geeft uitleg over hoe een bibliotheek georganiseerd wordt en hoe ze functioneert.
- dinsdag 3 april: om 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 7.
- dinsdag 10 april: 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 2; 20.30 uur: Jos Vandebergh houdt een causerie over de Esperantobeweging: „Tussen esperantist en UEA".
- 17 april: om 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 7.
- 24 april: 19.30 uur cursus voor beginners in zaal 2; 20.30 uur: Leerlingen laten zien hoever ze in de taal gevorderd zijn met een voordracht.

Cursussen:
De vergaderingen worden voorafgegaan door een herhalingscursus voor beginners, die cursus is toegankelijk voor alle leden. Bel voor info: (011) 35 95 11.

GENT

Genta Esperanto-grupo *La Progreso* ☆

Inlichtingen: Katja en Arpad Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9219 Gentbrugge, tlf. (091) 30 16 77.
Bijeenkomsten: iedere maand bestuursvergadering (datum wordt onderling overeengekomen) en iedere 4de vrijdag in het Chalet „Sluizeken", Sluizekenskaai te Gent.
Cursussen:
Avondcursus volgens de rechtstreekse methode op dinsdag van 18.30 tot 20.20 u. in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. De nieuwe cyclus startte op 12 september.
Programma:

- vrijdag 23 maart: De heer Lucien Giloteaux (Frankrijk) behandelt „Australië, land van contrasten, paradijs voor piknikkers".
- vrijdag 27 april: Mevrouw Andrée Gaussen en andere Franse esperantisten spreken over de Esperantobeweging in Nîmes en tonen dia's over hun stad.

GRONINGEN

NEA-sekcio

Inlichtingen: Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, 9726 JM Groningen, tlf. (050) 18 31 42.

Bijeenkomsten: in het wijkgebouw Helper-

kerk, Waldeck Pyrmontplein 13, tlf. (050) 26 00 49.

NUFARO (Afd. Groningen van de Nederlandse Esperantojeugd)
Inlichtingen: Coranthijnestraat 9, 9715 RG Groningen, tlf. (050) 77 59 54.

HAARLEM/HEEMSTEDE
NEA-sekcio *Komprenado faras pacon*
Inlichtingen: G. Duivis, M. Vaumontlaan 168, EJ Heemstede, tlf. (023) 26 46 02.

HALLE
Esperantogroep Halle ☆
Inlichtingen: Mevr. R. Ost, Vogelpersstraat 71, 1500 Halle, tlf 02/356 80 54.
Bijeenkomsten: tweemaal per maand op nader te bepalen dag en plaats, informatie op bovenstaand adres.
Onze cursus voor beginners heeft plaats in de voormalige school van Wolvendries.

HASSELT
Esperanto Hasselt ☆
Inlichtingen: De hr. Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.
Bijeenkomsten: in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, telkens om 20.00 u.
Programma:
- maandag 5 maart: Woordspelletjes o.l.v. Josy Hermans.
- maandag 19 maart: Taalstudie.
- maandag 2 april: Goocheltoeren door E. Vanderfeesten.
- maandag 16 april: taalstudie.

HELMOND
NEA-Sekcio
Inlichtingen: De hr. R. Ebenau, Spoorstraat 62, 5705 JH Helmond, tlf. (04920) 42402.
Bijeenkomsten: Tweemaal per maand voorlopig nog niet op vaste dagen.

HILVERSUM
FLE-sekcio
Inlichtingen: Mevr. M. Dee-Tervoren, J. Catsstraat 10, 1215 EZ Hilversum, tlf. (035) 12717.

NEA-sekcio „Dreves Uiterdijk"
Inlichtingen: Mej. Middelkoop, Jonkerweg 11, 1217 PL Hilversum, tlf. (035) 43320.

KALMTHOUT
La Erikejo ☆
Inlichtingen: Mevr. Mireille Storms, Douglaslaan 14, 2080 Kapellen, tlf. (03) 666 83 19.
Bijeenkomsten: elke derde donderdag in Rest. Cambuus, Heidestatieplein 10, 2180 Heide-Kalmthout, telkens om 20.00 u.
Programma:
- donderdag 15 maart: mevr. Lieve Jacques spreekt over haar reis van zes maanden doorheen Afrika. Onderweg leerde ze ook Mramba uit Bunda kennen. Haar ervaringen in een Esperanto-dorp in Tanzania, niet te missen.
- **donderdag 19 april: de heer Petro De Smedt schertst met Schwartz en andere zaken.**

KAPELLE
Zelanda Esperanto-grupo
Inlichtingen: Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, 4421 JB Kapelle, tlf. (01 102) 41563.
Bij afwezigheid: Rie en Kees Dentz, Karel Doormanplein 21, 4335 GC Middelburg, tlf. (01180) 14834.

KNOKKE
Esperantogroep Knokke ☆
Inlichtingen: De hr. Marmenout, Helmweg 7, 8300 Knokke-Heist 1, tlf. (05) 60 55 35.

KORTRIJK
La Konkordo ☆
Inlichtingen: De hr. J. Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. (056) 21 31 06 en de hr. Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 20 07 96.
Cursussen: voor jongeren en studenten iedere vrijdag om 16.30 uur in het Sint-Jozefinstituut; voor beginners telkens om 19.00 uur in de Oude Dekenij.
Bibliotheek van het Esperanto-fonds: steeds gelegenheid tot bezoek na afspraak met: De hr. C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 22 00 11 of de hr. J. Hanssens (adres zie hoger).

LEEUWARDEN
NEA-sekcio
Inlichtingen: Mevr. Y. Weidema, Goutumerdijk 18, 9084 AE Goutum, tlf. (058) 88 26 10.

Bijeenkomsten: donderdag om de veertien dagen om 15 u. in het Doopsgezind Centrum, Ruiterkwartier 173, Leeuwarden.

LEUVEN

Esperanto 2000 v.z.w. ☆

Inlichtingen: Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, 3120 Tremelo, tlf. (016) 53 58 92.

Bijeenkomsten: „Vespero 2000", de tweede woensdag van de maanden september tot juni telkens om 19.30 u. NOTEER ONS NIEUWE ADRES: Cultureel Centrum „Romaanse Poort", Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

Programma:

- woensdag 7 maart: „Laborvespero", conversatiecursus.
- woensdag 14 maart: „Vespero 2000".
- woensdag 21 maart: „Laborvespero".
- woensdag 4 april: „Laborvespero".
- woensdag 11 april: „Vespero 2000".
- woensdag 18 april: „Laborvespero".

De „Laborvesperoj" beginnen om 19.30 uur en vinden in de regel plaats op de 1ste en 3de woensdag van de maand.

LIMBURG

Contactadressen:

Albert Claesen, Zonnebloemstraat 7, 3610 Diepenbeek, tlf. (011) 32 36 03.

Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3538 Houthalen-Helchteren, tlf.: (011) 52 29 02 (kantoor).

MECHELEN

Inlichtingen: De hr. Saels, Lange Zandstraat 52, 2580 St.-Katheliine-Waver, tlf. (015) 31 17 90.

MIDDELBURG

Zie Kapelle.

MORTSEL

Inlichtingen: Dhr. J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42 b2, Mortsel of Mevr. P. Tytgat-de Ketelaere, Sint-Hathebrandstraat 8, Mortsel.

NIJMEGEN

Esperanto-klubo Zamenhof

Inlichtingen: Mevr. G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, 6525 PV Nijmegen, tlf. (080) 55 15 05.

Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag om 20 u. op het bovenvermelde adres.

NEJ-sekcio „NIMFEO"

Inlichtingen: Jacob Canisstraat 2, 6521 HL Nijmegen; tlf. 080-222695.

Bijeenkomsten: De eerste woensdag van de maand. Bovendien geregeld cursussen.

OOSTENDE

Esperantoclub Oostende *La konko* ☆

Inlichtingen: De hr. André D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95.

Noteer: wij hebben een nieuwe vergaderplaats: *Zeezicht*, Zeedijk, Mariakerke, Oostende.

Cursussen: elke week A-cursus van 19.00 tot 20.30 uur; B-cursus van 20.30 tot 22.00 uur. Tweewekelijks C-cursus voor gevorderden en oude ratten, telkens de 1ste en 3de vrijdag van de maand.

ROTTERDAM

FLE-afdeling 2

Inlichtingen: Mevr. J. Quispel, Maarland 4, 3075 JV Rotterdam, tlf. (010) 419 82 01 of 419 53 47.

Bijeenkomsten: op woensdag in ons nieuwe lokaal: *De Phoenix*, Ilpenstein 68 (metro „Slinge", bus 70-77, halte „Larenkamp" en „Slinge"). De samenkomst start om 14.00 uur, het lokaal is toegankelijk vanaf 13.30 uur; de SAT-ochtenden vinden plaats op *Hulkenstein* en beginnen om 10.30 uur.

Programma:

- zondag 4 maart: *SAT-ochtend.* De heer Aad de Jong vertelt over het eiland Kos.
- woensdag 7 maart: Postklaar maken van *Sennaciulo.*
- woensdag 21 maart: Jaarvergadering. We bespreken het jaarraport van de afdeling en van het hoofdbestuur.
- zondag 1 april: *SAT-ochtend.* We laten de heer Pasquale Zapelli van UEA aan het woord over een nog niet bepaald onderwerp.
- woensdag 11 april: Gezamelijk postklaar maken van *Sennaciulo.*
- woensdag 25 april: Verslag over het Congres door de afgevaardigde; na de pauze een spelletje.

Esperanto-grupo *Merkurio*
Inlichtingen: de hr. Rob Moerbeek, tlf. (010) 436 15 39.
Bijeenkomsten: De 1ste en 3de woensdag om 20 u. in het hoofdkantoor van de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, 3015 BJ Rotterdam.

SAT-Rondo
Inlichtingen: Mevr. W. v.d. Blink, Flat Meyenhage 133, 3085 NC Rotterdam, tlf. (010) 480 69 64.
We zijn weer gestart met de SAT-ochtenden. Ze vinden plaats in Hulkenstein 68. Voor het programma zie onder FLE-afdeling. Nadere inlichtingen op bovenstaand nummer.

TIENEN

Inlichtingen: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen.

TILBURG

Esperanto Tilburg
Inlichtingen: De hr. H. Appelo, Montfortanenlaan 100, 5042 CX Tilburg, tlf. (013) 68 04 73.

TURNHOUT

Inlichtingen: De hr. Gorik Duyck, Het Bergske 35, 2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.

UTRECHT

Samenwerkingscomité
Inlichtingen: De hr. Punt, Maniladreef 73, 3564 JB Utrecht, tlf. (030) 61 69 67.

WEERT

NEJ-sekcio *Lonicero*
Inlichtingen: Tromplaan 4, 6004 Weert, tlf. (04950) 21251.
Bijeenkomsten: Iedere tweede dinsdag.

WIJLRE

Esperantogroep *Marnolando*
Inlichtingen: Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre, tlf. (04450) 1248.
Voortaan worden de clubavonden gehouden op vrijdagavond om 20.00 uur in ons eigen clubhuis, Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre. De precieze data en het programma worden via ons plaatselijk informatieblad meegedeeld.

WILDERT

Cursussen: Conversatiecursus vanaf begin september en nadien telkens de 1ste maandag van de maand. Bel voor nadere inlichtingen.
Plaats: Jachthoornlaan 20, Essen-Wildert.
Inlichtingen en inschrijvingen: ter plaatse, tlf. (03) 667 57 70 of 321 23 06.

ZAANDAM

Esperantocentrum
Inlichtingen: Postbus 433, 1500 EK Zaandam, tlf. (075) 16 69 31.

ZEIST

NEA-sekcio
Inlichtingen: Mevr. C.H. Born, Gruttolaan 37, 3704 XL Zeist.

Op 17 maart organiseert de Jonge Economische Kamer van Oostende (*Jaycees*) een reeks manifestaties met de bedoeling geld in te zamelen voor de strijd tegen kanker bij kinderen. Het belangrijkste moet het „record der records" worden, d.w.z. dat men op deze dag zoveel mogelijk records zal trachten te breken.
De Oostendse Esperantisten zullen trachten het record van Esperanto-postkaarten te breken. De grootse verzameling telt tot nog toe ongeveer 1 500 exemplaren. *La Konko* heeft er nu al 800 en de groep maakt zich sterk dat hij dit aantal minstens kan verdubbelen. Daarom vraagt hij alle binnen- en buitenlandse esperantisten een kaart (met een boodschap in het Esperanto!) te sturen aan: N.V. Witdoeckt, Witte Nonnenstraat 9A, 8400 Oostende, België.
Verzamelaars die voor deze gelegenheid hun verzameling willen ter beschikking stellen, zijn uiteraard eveneens welkom.
VTM zal ter plaatse zijn en de gebroken rekords zullen worden vermeld.

Vanwege het bestuur...

Onze boekhandel

In *Klapstoel* (BRT 1, 11 jan 1990, 13.45 u.) kwam de auteur van een studie over het Naturalisme in de Nederlandse literatuur aan het woord. (Naturalisme is een kunststroming van het einde van de 19de eeuw.) Terloops werd er ook gesproken over het succes van deze literatuur in Vlaanderen. Die ondervond nogal wat tegenkanting vanwege de katholieke kerk. Als voorbeeld werd Cyriel Buysse vermeld. Van al zijn werken was „Het Leven van Rozeke van Dalen" het boek waarmee hij ongekende recordverkoopcijfers scoorde. Het werd – voor Buysses boeken althans – een ware bestseller. Er werden zegge en schrijve zesentwintig (26) exemplaren van verkocht. Waarmee we maar willen zeggen dat de Vlaamse Esperantobond niet moet wanhopen wanneer hij zijn verkoopcijfers analiseert. Voor wie graag het reilen en zeilen van de boekendienst van de bond volgt volgen hier de resultaten van 1989:

Eigen uitgaven:	
Esperanto je vraagt maar	285
Kromosomoj	235
Oktavia	170
Nova realismo	119
Nigra magio	112
Esperanto vandaag	100
Andere uitgaven:	
Prisma woordenboek	139
Paŝoj al plena posedo	31
Ŝanco por feliĉo	30
Tra la labirinto...	26
Danĝera lingvo	21
Karlo	21

In totaal werden er 4 287 boeken verkocht, waarvan 788 romans, 771 boeken over Esperantologie en 616 woordenboeken (wat precies dezelfde volgorde is als in 1988). Uit deze cijfers blijkt dat nog steeds vooral studiemateriaal aantrek vindt. De totale omzet van de boekendienst bedraagt ongeveer 800 000 fr, daarvan werd één vierde gerealiseerd door eigen FEL-uitgaven, terwijl de helft van de totale omzet door verkoop aan het buitenland (Nederland inbegrepen) tot stand kwam.

Misschien is het ook interessant om te vernemen dat FEL dit jaar de productie van 5 boeken heeft verzorgd – of eraan heeft meegewerkt. Met name: Maire Mullarney, *Esperanto for hope*; Dasgupta, *Mi juna*; Bruno Vogelmann, *La Nova Realismo*; Lorjak, *Kromosomoj* en de vertaling van Seneca's *Oktavia* door Gerrit Berveling. De twee laatsten horen thuis in de eigen *Stafeto*-reeks. Vind je dit resultaat niet erg indrukwekkend, vergeet dan niet dat het staat naast de productie van een aantal tijdschriften: *Esperanto Panorama* (6x), *Kontakto* (4x), *Monato* (12x), *Franca Esperantisto* (9x), *Dia Regno* (12x)... pp

Uitwisseling

De evolutie in Oost-Europa staat niet stil. Misschien droom je van een gelegenheid om daar eens aan een Esperanto-samenkomst deel te nemen, maar schrik je terug voor de te hoge kostprijs. Van 2 tot 9 mei 1990 organiseert Volĵskija Esperanto-Klubo „Samideanoj" het 3de Festival van Esperanto-Kunst, EOLA-90. De prijs bedraagt $ 117 (een goede 4000 fr. dus) zonder reiskosten. Nochtans kan je gratis aan dit feest deelnemen. Als jouw vereniging of klub een groepje Russische esperantisten gedurende enige tijd wil logeren, kan een evengrote groep gratis aan het festival deelnemen.

Taaltuin

Taallandbouw is veelteelt

De taaltuin is er één met vele bedden. Hier kweekt men vaktaal, daar slang en andere subculturen, ginds de duurste hoogcultuur, de puurste literatuur.
Kinderen en geleerden maken geheimtaaltjes. Er is verliefdentaal, handelstaal, militaire taal, vleiende en ruwe taal. Er is grappige, serieuze en precieze taal. Er is taalmanipulatie voor reclamedoeleinden. Of in de politiek. Er zijn geijkte uitdrukkingen, archaïsmen, beleefdheidsformules, synoniemen en homoniemen, eufemismen, krachttermen, puritanismen en purismen.
In de taalboomgaard zijn linguïsten en lexicologen aan het werk, maar vooral zijn er ook veel gewone lui in werkpak aan de slag. Taal is evenzeer een schepping van de homo ludens als van de homo sapiens. Vandaar allerhande vormen van rijm, van dubbelzinnigheid, van beeldspraak, van gedachtenassociaties. (Neem bijvoorbeeld het bed met de Faits d'hiver, een zeer divers plantje.) Dat woorden dubbelzinnig of meerduidig zijn, maakt cabaret mogelijk. De adembomen in de taalboomgaard hebben takken met loofblaadjes, en soms vertakkingen met longblaasjes.
Maar kijk ook eens naar het ongedierte in onze tuin. Daar kruipt een meikever, *maj-skarabo*, door kenners ook wel *melolonto* genoemd. De miereneter noemen zij *mirmekofago*, maar waarom niet gewoon *formikmanĝanto*? En wat vindt u van de *ornitorinko*, het vogelbekdier? En aangezien u de sluipwesp beslist niet lief vindt, noem hem gerust *ikneŭmonoido*. Een andere stiekemerd, de roofwesp, is bescheidener: *sfego* (die „-eg-" is beslist geen „dikke nek", want *sfo*...). Geef mij toch maar *rampvespo* en *rabovespo*, dan weet ik waaraan ik mij te houden heb. Soms maken historische gebeurtenissen het ons gemakkelijk: naast *flugfiŝo* (springvis) onthouden we nu moeiteloos *ekzoceto*, sedert de Engelsen in hun korte oorlog met Argentinië door die doelzoekende raket werden getroffen.
Vreemde woorden gebruiken staat sjiek (chic) vinden velen. Zij doen het gewild, uit dikdoenerij, of om zich als groep (joepie ik ben een yuppie!) van de massa te onderscheiden. Ben jij soms een **Y**oung **U**rban **P**rofessional? Ik ben een DINK (Double Income No Kids – Dubbel Inkomen Niks Kinderen). Maar velen doen het onbewust, uit gewoonte, doordat ze dagelijk met Frans, Engels, Duits, Latijn of Esperanto bezig zijn. Dat is echt geen slechte wil. Heeft U weer eens zo'n hectische dag achter de rug? Is U, zonder het te weten, misschien ook een haptonoom?
Wetenschap heeft vaktermen nodig. Kunst heeft synoniemen nodig. En gewone mensen? Nou, een vrouwenarts, een tantristisch filosoof, een romanschrijver, een slet, een huisvrouw, een moeder, een erotica-auteur, mannen, kinderen... zullen zeker voor de geslachtsdelen niet dezelfde woorden in de mond nemen. Het zal wel niemand ontgaan zijn dat dit terrein nergens braak ligt en dat hier aan vindingrijkheid geen gebrek is.
Kunstenaars en wetenschappers cultiveren in de taaltuin hun eigen kweekbedjes, en dat de man (of vrouw) van de straat zich daar maar niet mee bemoeit. Zij moeten hun dagelijkse portie taalgroenten en -fruit – bij wijze van spreken – in de kruidenierszaak zien te vinden.

C.D.

Onder de loep

PIV – *Plena Ilustrita Vortaro* – Geïllustreerd Volledig Woordenboek

Opdat een woordenboek geïllustreerd zou zijn, volstaat het niet het zo te noemen. (Parafrase voor een gezegde van Zamenhof)

Het enige verwijt dat men PIV kan maken is dat hij niet echt geïllustreerd is. Immers, bij een titel die geïllustreerd vermeldt, verwacht men zoiets als het „Modern Woordenboek" van Verschueren, en dat geeft de PIV niet. Alleen op de laatste pagina's vind je een aantal platen. Het kan leerrijk zijn de geschiedenis van het werk te bespreken, vertrekkende van het „Universeel Woordenboek" van Zamenhof over de woordenboeken van Kabe en Verax, en later Wüster om dan te belanden bij de onmiddellijke voorganger van de PIV, nl. de PV (*Plena Vortaro*, Volledig Woordenboek) van Grosjean-Maupin. Toch is PIV geen samenraapsel van al die voorgangers. In onze vorige bijdrage beloofden we de PIV wat nader te beschouwen en aan te tonen dat hij belangrijker is dan zijn omvang laat vermoeden. We doen het aan de hand van 2 willekeurig gekozen pagina's: 140-141.

Op beide pagina's samen bevinden zich 30 stammen. Van die zij 30 zijn er 5 van dagelijks gebruik; ze zijn ofwel „fundamenteel" (met *) ofwel „geofficialiseerd" (opgenomen in één van de acht officiële Bijvoegsels van de *Akademio*): *ceramiko* (ceramiek), *cerbo* (hersenen), *ceremonio* (ceremonie), *certa* (zeker) en *cervo* (hert). Verder vinden we er 6 namen van dieren, die men zeker niet alle zes in Van Dale moet zoeken: *cepolo* (een vis uit de Middellandse zee), *cerambiko* (kever die in eikenhout leeft), *cerasto* (horenslang), *cerkopiteko* (Afrikaanse aap), *certio* (boomkruiper, vogel), *cestodoj* (orde van de platwormen). Het plantenrijk is vertegenwoordigd met 6 soorten: *cerastio* (een bloem), *ceratofilo* (wortelloze waterplant), *ceratonio* (Sint-Jansbrood), *cesalpinio* (tropische boomsoort), *cerefolio* (kervel) en *cerealo* (cerealen, graangewassen). De twee laatste kan men ook als „van dagelijks gebruik" beschouwen. Een Engelsman kan zeker niet zonder zijn *cereals*.

Zes woorden rekenen we tot het domein van de chemie: *ceratino* (keratine), *cerezino* (ceresine), *cerio* (Cerium, één van de 92 natuurlijke elementen), *cerotino* ($C_{26}H_{52}O_2$; het zuur van bijenwas), *cerumeno* (oorsmeer), en *ceruzo* (loodwit, $2PbCO_3,Pb(OH)_2$). Eén daarvan kunnen we ook als „technische of wetenschappelijke term" zien, in die zin dat we het woord wel eens in het „dagelijks leven" nodig hebben; maar dan zullen we toch meestal van *orelvasko* (oorsmeer) spreken. Zo zijn er verder nog 2 technische termen: *cerbatano* (soort blaaspijp) en *cesto* (antieke bokshandschoen). Dan blijven er nog: 2 eigennamen uit de mythologie: *Cerbero* (Cerberus, de hellehond) en *Ceresa* (Ceres) en 3 woorden voor organen of andere biologische begrippen: *cerebelo* (kleine hersenen), *cerebro* (grote hersenen) en *cerviko* (hals van tand of van orgaan).

Als je de woorden wil vertalen in 't Nederlands dan helpt Middelkoop je maar in 16 van de 30 gevallen, en verschillende woorden zul je in Van Dale tevergeefs zoeken. Zoals Van Dale dient de PIV om je uit de nood te helpen als je in je lectuur een woord tegenkomt dat je niet begrijpt. Maar... als je wél een dikke Van Dale hebt, en géén PIV terwijl je jezelf toch esperantist noemt, wel... dan is er toch iets fout met je houding t.o.v. het Esperanto.

pds

Vreemd of eigen:
de oorsprong van woorden

Waar komt een woord als *bargiekaai* vandaan. De leden van de Esperantogroep van Gent weten het misschien, zij komen er tenslotte elke maand één keer samen. Voor wie het niet weet is een *Etymologisch Woordenboek*, een woordenboek waarin je de oorsprong of de herkomst van woorden kan opzoeken, daarvoor het aangewezen hulpmiddel.

Onlangs, in 1989, verscheen op de Nederlandse boekenmarkt in de prestigieuse reeks Van Dale zulk een woordenboek. Het bevat ruim 27 000 trefwoorden. Hoewel we er niet het woord „bargie" als hoofdwoord in aantreffen, vinden we onder barge, bargie [trekschuit] (1630), vgl. middelnl. bargh [licht vaartuig] > fr. barge = barque (vgl. bark^2). De bargiekaai is dus de kaai waar de trekschuiten afmeerden.

In 1983 verscheen bij Spectrum (in de Prisma-reeks waarin ook het woordenboek Esperanto/Nederlands/Esperanto is uitgegeven) een (herwerkte uitgave) van hun Etymologisch Woordenboek. Aangezien het hier om een pocketuitgave gaat, is het lang niet zo dik als dat van Van Dale, maar het is handzamer. Laten we de twee even vergelijken.

Allebei hebben ze een inleiding over etymologie en vergelijkende taalkunde, waarbij eerlijkheidshalve moet worden toegegeven dat die van de Spectrum-uitgave niet alleen langer, maar ook informatiever, is. Ook hebben beide een lijst met gebruikte afkortingen en verwijzingstekens. Van Dale heeft dan nog een gebruiksaanwijzing, maar die is al even weinigzeggend als de inleiding. In allebei de werken vinden we een lijst van de talen en dialecten waaruit het Nederlands woorden heeft ontleend. Voorwaar heel impressionant en aanbevolen voor wie vreemde invloed in een taal vreest. Uit beide woordenboeken blijkt duidelijk dat een normaal functionerende taal best die vreemde invloed kan verwerken en in het eigen systeem integreren.

Het Etymologisch Woordenboek van Van Dale bevat wel aanzienlijk meer woorden dan het Prisma-woordenboek. Ik schat ruim achtmaal zoveel. Ook de uitleg is iets uitgebreider, maar geeft daarom niet meer informatie. Opvallend is er de afwezigheid van de eerste vindplaats, die wordt slechts zelden gegeven in Van Dale, terwijl die datum in het Prisma-woordenboek meestal wel aanwezig is.

Handig in Van Dale zijn ook de overzichtslijsten van welke woorden uit welke talen zijn ontleend. We ontlenen woorden zelfs uit de verste uithoeken van de wereld, bv. uit het Maori hebben we *kea* en *kauri* (resp. papegaaiesoort; schelp, gebogen vorm).

Onze conclusie: het gaat hier om twee nuttige werken, waarbij het kleine handzame woordenboek van Spectrum ondanks zijn kleinere omvang mij meer aanspreekt dan het dikke Van Dale woordenboek. Eigenlijk beantwoordt dat toch niet helemaal aan de verwachting die de omvang en de prestigieuze naam van de reeks wekt.

Etymologisch Woordenboek Van Dale, dr. P.A.F. van Veen, Van Dale Lexicografie, Utrecht/Antwerpen, 1989.
Etymologisch Woordenboek, J. de Vries en F. de Tollenaere, Prisma-pocket, Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1983.

Heb je zelf een interessant boek over taal of talen gelezen, of een knappe roman in het Esperanto, schrijf er dan eens een recensie over en stuur het naar EP voor *Gelezen en... gekeurd.*

... wat kan ik ermee doen?

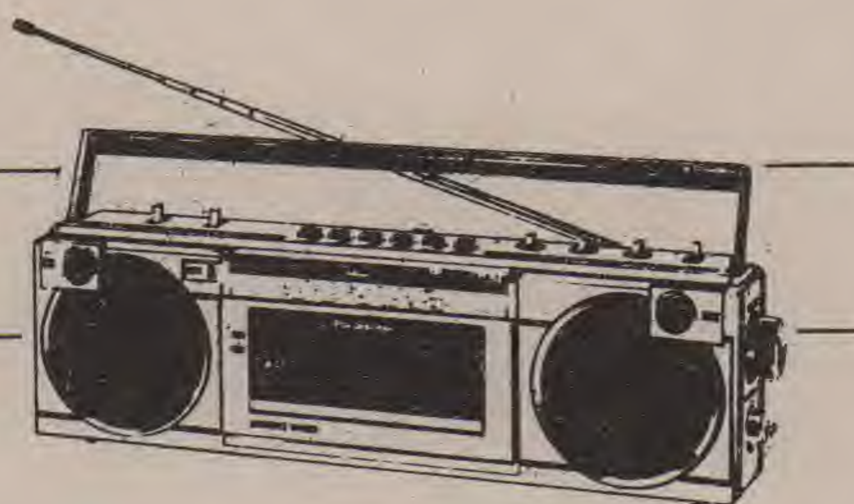
Beweegt er wat?

Zelden wordt Esperanto ernstig genomen. Meestal wordt het afgedaan met de opmerking dat het een bezigheid is voor dromers zonder veel realiteitszin. Het is waar dat de taal in de hobbysfeer thuishoort en dat ze contact met de „echte" wereld mist. Met de uitbouw van een professioneel kader, internationaal gestructureerd, staat de beweging nog nergens. Het gevolg daarvan is dat veel van de werking afhangt van de toevallige inzet en vrije tijd van individuele leden. Met zulke middelen is echte aanwezigheid in de commerciële sfeer niet mogelijk.
De laatste tijd blijken er echter af en toe reacties te komen uit de „buitenwereld", van groepen die niet met de Esperantobeweging verbonden zijn. De meest prestigieuze – maar daarom misschien de minst belovende – daarvan is ongetwijfeld BSO, een Nederlandse firma voor computerprogrammatuur (*software*) die het Esperanto gebruikt voor haar vertaalcomputer-project. Maar er zijn ook kleinere reacties, die daarom ook dichter bij het gewone volk staan, en meer effect kunnen hebben. Zo heb je b.v. de wisselautomaat van het ASLK-kantoor, Markt 17 te Brugge. Die kan je in een aantal vreemde talen bedienen, ook in het Esperanto. Na afloop van de verrichting krijg je een bewerkingsuittreksel dat eveneens in het Esperanto is gesteld. Enig in Europa? Helemaal niet. Ook op Schiphol vind je zo'n wisselautomaat.
In IJsland verscheen in een krant (14 sept. 1989) een artikel waarin een bronverwijzing voorkwam naar het Esperanto-tijdschrift MONATO. Je kan dit afdoen als het werk van een individueel, fervent esperantist. Toch blijkt eruit dat het tijdschrift elementen levert die door esperantisten naar de buitenwereld toe op een ernstige manier kunnen worden aangewend.
Ook belangrijk is dat de Europese Groenen, tijdens hun Europees congres een resolutie aannamen waarin zij stelden dat ze ernaar zouden streven om in hun contacten met landen waarvan zij de taal niet verstaan, het Esperanto als communicatietaal te gebruiken. Uiteraard gaat het slechts om een resolutie, een intentieverklaring. Wat de realisatie daarvan zal worden, moeten we nog afwachten. De verwoording: „waarvan we de taal niet verstaan", laat veel ruimte voor interpretatie, vooral in ons taalgebied, waar iedereen toch „polyglot" is.
Dat het Esperanto trouwens niet echt aanslaat in de bedrijfswereld, in handel en economie, ondervond een Italiaans lezer van het reeds eerder vermelde tijdschrift MONATO. Daarin was een grote advertentie verschenen van *Siemens*. De lezer vroeg in alle vertrouwen – in het Esperanto – nadere informatie over het meetapparaat dat in de advertentie werd gepresenteerd. Hij kreeg enkel een Duitstalige brochure over het apparaat toegestuurd, een brochure over het bedrijf zelf in het Engels, en een standaard bedankingsbrief die in de „belangrijkste" Europese talen was opgesteld.
Nee, de wereld is nog niet veroverd!

(Redactie)

Begin je zelf pas Esperanto te gebruiken, en heb je zelf iets meegemaakt waarmee je het praktisch nut van het Esperanto in het dagelijks leven buiten de beweging kunt illustreren, schrijf er dan een stukje over en stuur het naar de redactie van EP. Wellicht vindt het ook een plaatsje in deze rubriek.

Op golven

Radio-school

Alle begin is moeilijk, zowel het leren van een taal als het leren luisteren naar de radio – want ook afstemmen op wereld-uitzendingen is een hele kunst en vergt veel oefening en handigheid. Daarom is het het beste als beginneling te proberen je aandacht en radiotoestel te richten op de korte programma's van Radio Zwitserland en Radio Vaticaan. De eerste is te ontvangen met een gewoon radiotoestel dat met een korte-golfband is uitgerust; de tweede kan zelfs gewoon op middengolf worden ontvangen. Zij zijn dus gemakkelijk om op af te stemmen. Ook het programma van Radio Polen is voor hem aan te bevelen, want het heeft een speciaal programma, waarin er trager wordt gesproken en waarin het taalniveau enigszins is aangepast voor beginners in de taal.

Gevorderde luisteraars kunnen op radio Oostenrijk afstemmen of proberen de andere programma's van radio Polen op te vangen. Soms kan je radio Peking hier beluisteren. Radio Cuba is echter meer een uitdaging voor fanatiekelingen. De juiste afstemming is geen gemakkelijke bezigheid... maar er is beterschap op komst.

Voor alle programma's geldt dat je er altijd op tijd bij moet zijn. In tegenstelling tot de gewone (nationale) programma's, duren de internationale immers maar een half uur tot een uur. Stem je niet op tijd af, dan is het programma afgelopen tegen de tijd dat je een zuivere ontvangst hebt. Om de luisteraar toch ruim de gelegenheid te geven zijn programma te beluisteren, worden de meeste programma's enkele keren herhaald. De reden is dat de kwaliteit van de ontvangst nogal eens verschilt naar gelang van het tijdstip van de dag. Zo kan je de Esperanto-programma's van de middengolf het beste 's morgens vroeg of 's avonds laat beluisteren. Ook wordt door dat herhaald uitzenden het probleem van het tijdsverschil tussen de plaats van uitzenden en die van ontvangst ondervangen. Dat tijdsverschil blijft trouwens altijd een probleem. In de volgende artikeltjes wordt de tijd – wanneer er over uitzendtijd wordt gesproken – steeds volgens de Europese Wintertijd aangegeven. In de periode van de zomertijd moet je bij de aangegeven tijd dus telkens één uur bijtellen (behalve voor de programma's van Oostenrijk, Zwitserland, Vaticaan, Zagreb en Tallinn).

Spannend wordt het wanneer je probeert zoveel mogelijk verschillende programma's te beluisteren. Het is telkens een hele verovering wanneer je weer eens één van die lastige zenders haarscherp, of met veel gesuis en gekraak, hebt te pakken gekregen. Het is een goed idee om in zo'n geval een ontvangstbevestiging te sturen naar de zender in kwestie. Vaak krijg je een antwoord terug (in de vorm van een kaart, een zendschema...) zodat je een leuke collectie kan aanleggen. Voor de programmamakers is zo'n ontvangstbevestiging een hart onder de riem. Voor hen gelden immers dezelfde regels als voor commerciële stations: luisterdichtheidscijfers. Hoe meer reacties ze krijgen, hoe veiliger hun toekomst.

In de volgende artikeltjes stellen we elk van de verschillende stations voor. Uiteraard beginnen we met de Esperantozender uit het land van het Esperanto, radio Polen.

JPVDD

Kalender

Als je het ver weg zoekt kan je naar Rusland om deel te nemen aan de 3de Internationale Jongeren Ontmoeting in Archangelsk van 22 tot 30 juni of je kan van 25 tot 27 mei deelnemen aan het Oostduitse Congres in Brandenburg.

Zie je het meer door een wetenschappelijke bril dan staan het Seminarie over Academisch onderwijs en Onderzoek, te Bad-Saarow (Oost-Berlijn) van 27 april tot 2 mei; of de 3de Internationale Academische Conferentie over Wetenschap en Techniek, van 25 tot 30 mei te Peking voor je open.

Studeren kan je trouwens ook vanuit je luie stoel via een schriftelijke cursus o.a. aan de Universiteit van Eötvös Lorand (Budapest) of het Esperanto-Instituut van de Dankook-Universiteit in Seoul (Zuid-Korea).

Dichterbij, en dus meer realistisch, zijn het Paascongres van NEJ (van 13 tot 16 april te Vierhouten – zie vorig nummer), het JEVA-weekend van 30 maart tot 1 april in de molen van Hermeton te Hastière-Lavaux). Informatie krijg je bij J.-C. Somer, Marnixlaan 105, 1900 Overijse. Ook is er de gezinsbijeenkomst te Todtmoos (DBR) van 13 tot 20 april; informatie bij Hedwig Fisher, Gustav-Adolfstraße 2a, D-4418 Nordwalde.

Natuurlijk wordt je aandacht ook meteen getrokken door de aankondiging hieronder. Actieve leden van FEL kunnen niet wegblijven van de jaarvergadering op 10 maart. Daarin kunnen zij mee het beleid en de werking in Vlaanderen bepalen.

tweede opendeurdag van GCA

ter gelegenheid van de

algemene jaarvergadering van de Vlaamse Esperantobond

zaterdag 10 maart 1990

Wegens het succes van vorig jaar staan ook in 1990 de deuren van het Grafisch Centrum van FEL open voor zijn leden en geïnteresseerden van 13.00 tot 15.00 uur. Je kan van deze gelegenheid gebruik maken om de activiteiten van het centrum nader te leren kennen. Bezoek het hart van de Vlaamse Esperantobond: administratie, bibliotheek, vormingscentrum, verkoopcentrum, uitgeverij, drukkerij.

Alle leden worden uitgenodigd op de Algemene Ledenvergadering van 15.00 tot 17.00 uur. Op het programma staan het verslag van 1989, begroting en planning van 1990. Deze vergadering is essentieel voor al wie op een gecoördineerde manier wil meewerken aan de verspreiding van het Esperanto in Vlaanderen.
Het bestuur vraagt met aandrang dat alle groepen ten minste enkele leden zouden afvaardigen, zodat iedereen zijn kritiek en wensen kenbaar zou kunnen maken, maar evenzeer zich actief kan engageren!

Een kloppend hart heeft fris bloed nodig!